

Велична постать Ярослава Мудрого
в однойменній поезії О.Олеся за книгою
"Княжа Україна"

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
(5 клас)

*ШАПОВАЛЮК-СЕРДЕЧНА Г.О.,
ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ
ЯВОРОВЕЦЬКОЇ ЗОШ І-ІІ СТУПЕНІВ
КРАСИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ*

Тема. Велична постать Ярослава Мудрого в однойменній поезії О. Олеся за книгою «Княжа Україна»

Мета уроку:

- ознайомити п'ятикласників із життєвим та творчим шляхом Олександра Олеся;
- удосконалювати навички виразного читання поетичного твору;
- розвивати комунікативні вміння висловлювати власні міркування про прочитаний твір, зміст заповіту Ярослава Мудрого та його актуальність сьогодні;
- розвивати культуру зв'язного мовлення, пам'ять, логічне мислення, увагу;
- виховувати патріотичні почуття, шанобливе ставлення до заповітів наших предків, осмислене їх виконання.

Очікувані результати

Учні повинні знати:

- зміст твору.

Учні повинні вміти:

- характеризувати літературні образи;
- розвивати читацьку культуру;
- давати обґрунтовані відповіді на поставлені запитання.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Міжпредметні зв'язки: історія, українська мова.

Обладнання: комп'ютер, текст поезії О.Олеся «Ярослав Мудрий», портрет та бібліотечка творів Олександра Олеся.

Доки будете дружно держатися купи,
незламно стояти всі за одного, а один за всіх,
доти ніяка ворожа сила не побідить вас.
Іван Франко

Хід уроку

I. Організаційний момент

Забезпечення емоційної готовності до уроку

II. Актуалізація опорних знань

▪ Експрес-опитування

1. Що таке літописи?
2. Хто такий Нестор-літописець?
3. Назвіть князів Київської Русі.
4. Хто сказав про Київ, що «се буде мати городам руським»?
5. Назвіть слов'янські племена, що мешкали на території Русі.
6. Які пам'ятки культури залишила нам та доба?

III. Мотивація навчальної діяльності

▪ **Учитель.** Сьогодні ми полинемо у далеке минуле, бо «хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього».

Історія нашої країни — загадкова, героїчна і прекрасна, хоча й непроста. Доба Київської Русі - це період, який попри війни, які точилися на той час із хижими завойовниками, попри міжусобиці, які деколи затьмарювали мирне існування

держави, подарував нам розвиток писемності, прекрасні літописні твори, видатних історичних особистостей та звитяжні перемоги над ворогом.

• **Звернення до вислову**

- *Прочитаймо слова Івана Франка, які записані на дошці. (Учитель читає епіграф, робить відповідні акценти і продовжує вступне слово)*

IV. Оголошення теми та мети уроку

Життєвий і творчий шлях талановитого українського поета Олександра Олеся був досить складним і суперечливим. Олександр Олесь – це літературний псевдонім поета. Його справжнє ім'я – Олександр Іванович Кандиба.

Народився митець 4 грудня 1878 року в м. Білопілья на Сумщині. Тут серед широких степів, на лоні зелених полів минуло дитинство О. Олеся. Саме тут зародилася любов до рідного слова, до природи.

У рідному містечку навчався в початковій школі, потім вступив до хліборобської школи в містечку Дергачі неподалік від Харкова. Закінчив Харківський ветеринарний інститут, працює за фахом. Трохи пізніше Олександр Олесь повністю присвятив себе літературній діяльності.

Український поет, якому довелося надовго покинути Україну не забував рідний край, його славу історію, а своїм онукам оповідав про Батьківщину у формі віршів.

Сьогодні ми будемо говорити про книгу «Княжа Україна», яку митець написав уже перебуваючи в еміграції. Адже найбільше любив Олександр історію: працював з архівами, переглядав рукописи, переказував дітям народні думи та пісні. Улюбленим героєм «домашніх творів» був Ярослав Мудрий.

• **Історична довідка про Ярослава Мудрого** (представлена у формі презентації Power Point)

Учитель.

- *Який він, давній київський князь?*
- *Чому народ нарік його Мудрим? На ці питання дає відповідь Олександр Олесь у поезії "Ярослав Мудрий" з книги "Княжа Україна".*

• **Виразне читання учнями твору О. Олеся «Ярослав Мудрий»**

• **Словникова робота** пояснити значення слів

Б е р л о — палиця, оздоблена коштовним камінням і різьбою, символ влади.

Ж и й т е — тут: живіть.

Ц а р г о р о д — столиця багатой стародавньої держави Візантії.

В и г н а н ц і — ті, кого вигнано кудись з певної території.

В а л — високий земляний насип.

Ч у ж о з е м ц і — люди родом з чужих земель.

• Попрацюйте разом!

Бесіда з учнями за змістом твору:

- Чи зрозуміли ви, у які часи князував Ярослав Мудрий?
- Що ви можете про нього розказати?
- У яких рядках сказано про красу і велич стародавнього Києва?
- Уважно перечитайте заповідь князя синам. Поміркуйте над її змістом.
- Чи погоджуєтесь ви з думкою, що слова Ярослава Мудрого є повчальними і для нас, його далеких нащадків?

• Колективна робота класу:

1).

- Виберіть цитати, що розповідають про заслуги Ярослава перед народом (цитатний план):

1. «Україна зацвіла, як пишний сад».
2. «Люде багатіти почали».
3. «Київ Царгородом другим став».
4. «До палат ішли невинно чужоземні посланці».
5. «І в Європі честю мали ... поріднитись з Ярославом».
6. «Але мудрість Ярослава вся була в його ділах».
7. «Не сваріться, жийте в згоді».

2).

Заповнення паспорту твору (учні роблять записи в зошити).

Тема твору: розповідь про діяльність Ярослава Мудрого, про його заповіт жити в мирі і злагоді.

Ідея: уславлення патріотизму, мудрості та його праці заради добробуту Київської Русі.

Основна думка твору: «не сваріться, жийте в згоді: тільки мир збере усе».

Жанр твору: патріотична поезія.

• Робота в парах

Завдання:

- Знайдіть у тексті твору порівняння.
- Знайдіть у тексті твору епітети.
- Випишіть їх та поміркуйте, що увиразнює автор за допомогою цих художніх засобів?

(Представлення результатів проведеної роботи, доповнення).

V. Узагальнення уроку, закріплення вивченого матеріалу

• Складання сенкану

- Складіть сенкан до імені князя.

Правила складання сенкану:

Перший рядок має містити слово, яке позначає тему (зазвичай, іменник).

Другий рядок – опис теми, складається із двох слів (прикметників).

Третій рядок виражає дію, пов'язану із темою, складається із трьох слів (обов'язкове дієслово).

Четвертий рядок виражає ставлення до теми і складається із чотирьох слів.
Перефразування сутності теми (одне слово – синонім до теми).

ЯРОСЛАВ

Справедливий, відважний

Навчає, перемагає, будує

Засіяв землю книжними словами

МУДРИЙ

VI. Підбиття підсумків уроку

Учитель. Поезія «Ярослав Мудрий» - розповідь про величну постать української історії – князя Ярослава, за часів правління якого Київська Русь зазнала значного розквіту та здобула визначне місце на європейській арені. Але, на жаль, після смерті Ярослава його сини не змогли гідно продовжити справу батька « осміялись на весь світ» і перетворились на «вигнанців і жебраків».

VII. Домашнє завдання

Повторити біографію О.Олеся. Прочитати картину першу та другу драми-казки О.Олеся «Микита Кожум'яка».